

บทที่ 4

ผลการศึกษาเปรียบเทียบข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศไทย

ประเทศมาเลเซียและประเทศเวียดนาม

การศึกษาเปรียบเทียบข้อบังคับสำหรับนักวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศไทย ประเทศมาเลเซียและประเทศเวียดนาม ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้เปรียบเทียบจากพระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2505 พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 และร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี สำหรับประเทศไทย พระราชบัญญัตินักบัญชี ค.ศ. 1967 สำหรับประเทศมาเลเซีย และรายงานการศึกษาเกี่ยวกับการบัญชีและการสอบบัญชีในประเทศเวียดนาม ของธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank : ADB) ตามเนื้อหารายละเอียดที่ได้จำแนกไว้ในบทที่ 3 คือ เปรียบเทียบในด้านคุณสมบัติของนักวิชาชีพบัญชี ด้านจรรยาบรรณของนักวิชาชีพบัญชี ด้านการปฏิบัติงานของนักวิชาชีพบัญชี ด้านการควบคุม กำกับดูแลนักวิชาชีพบัญชี และด้านบทลงโทษของนักวิชาชีพบัญชี โดยมีรายละเอียดจากการศึกษาดังนี้

4.1 คุณสมบัติของนักวิชาชีพบัญชี

คุณสมบัติของนักวิชาชีพบัญชีที่ใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบ ได้แก่ อายุ สัญชาติ สถานประกอบการ การทดสอบ วิชาที่ใช้ในการทดสอบ การศึกษาต่อเนื่องและคุณสมบัติอื่น ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงการเปรียบเทียบคุณสมบัติในการประกอบวิชาชีพบัญชีของนักวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศไทย ประเทศมาเลเซียและประเทศเวียดนาม

	ประเทศไทย	ประเทศมาเลเซีย	ประเทศเวียดนาม
1. อายุ	นักวิชาชีพการบัญชี การกำหนดอายุของนักวิชาชีพการบัญชีไม่ได้ มีการกำหนดแต่อย่างใดตามพระราชบัญญัติ การบัญชี พ.ศ. 2543	ไม่กำหนดอายุของนัก วิชาชีพบัญชีทุกด้าน	ไม่กำหนดอายุของนัก วิชาชีพบัญชีในทุกด้าน

	ประเทศไทย	ประเทศมาเลเซีย	ประเทศเวียดนาม
1. อายุ	นักวิชาชีพสอบบัญชี มีการกำหนดอายุสำหรับนักวิชาชีพสอบบัญชีและการเข้าเป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชีตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี โดยกำหนดว่าจะต้องมีอายุ 20 ปี ขึ้นไป		
2. สัญชาติ	นักวิชาชีพการบัญชี ตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ไม่ได้กำหนดว่าจะต้องมีสัญชาติไทย แต่ได้กำหนดว่าต้องมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ ในราชอาณาจักรไทย ,ต้องมีความรู้ภาษาไทยเพียงพอที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ทำบัญชีได้ และในขณะเดียวกันถ้าหากเป็นคนต่างด้าวต้องได้รับใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว จึงจะประกอบวิชาชีพบัญชีได้	นักวิชาชีพการบัญชี	นักวิชาชีพการบัญชี
	นักวิชาชีพสอบบัญชี สำหรับนักวิชาชีพสอบบัญชีก็ไม่ได้กำหนดสัญชาติไว้แต่อย่างไรเพราะมีการเปิดเสรีทางการให้บริการวิชาชีพบัญชี	นักวิชาชีพสอบบัญชี กำหนดให้เฉพาะบุคคลที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสอบบัญชี ที่ได้รับใบประกาศนียบัตรจากการปฏิบัติทางการบัญชีที่ถูกต้องสมบูรณ์ จากกระทรวงการคลัง	นักวิชาชีพสอบบัญชี ต้องมีสัญชาติเวียดนามเท่านั้น หรือถ้าเป็นชาวต่างชาติต้องทำงานในสำนักงานตรวจสอบบัญชีที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายเฉพาะของประเทศเวียดนาม
3. สถาบันการศึกษา	ในปัจจุบันตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ.2543ต้องมีปริญญาตรีทางด้านบัญชีจากสถาบันการศึกษาที่ได้รับการรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการ หรือได้รับการรับรองจากคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) โดยในปัจจุบันมีสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองคุณวุฒิทางการศึกษาทั้งหมด 54 สถาบัน แต่ในอนาคตตามร่าง	ต้องมีปริญญาตรีจากสถาบันการศึกษาที่ได้รับการรับรอง จากสมาคมนักบัญชีประเทศมาเลเซีย ซึ่งสถาบันที่ได้รับการรับรองจากสมาคมนักบัญชีมาเลเซีย เฉพาะสถาบันการศึกษาในประเทศ มีทั้ง	ต้องมีปริญญาตรีจากสถาบันการศึกษาที่ได้รับการรับรอง โดยความเห็นชอบจากสมาคมการบัญชีเวียดนาม

	พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี คุณวุฒิทางการศึกษาต้องได้รับรองจากสภาวิชาชีพบัญชี	หมด 9 สถาบันการศึกษา	
4. การฝึกหัดงาน	<u>นักวิชาชีพสอบบัญชี</u> วิชาชีพบัญชีเฉพาะด้านการสอบบัญชีเท่านั้นที่ถูกบังคับให้ต้องมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานหรือการฝึกหัดงานกำหนดไว้ไม่น้อยกว่า 3 ปี และมีจำนวนชั่วโมงการฝึกหัดงานไม่น้อยกว่า 3,000 ชั่วโมง จึงจะสามารถขอเข้ารับการทดสอบเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตได้	<u>นักวิชาชีพสอบบัญชี</u> นักวิชาชีพบัญชีจะต้องมีการฝึกหัดงานเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี และถ้าฝึกงาน ณ สถานประกอบการไม่ถึง 6 เดือนจะไม่นับรวมเป็นระยะเวลาที่ฝึกงาน	<u>นักวิชาชีพสอบบัญชี</u> นักวิชาชีพสอบบัญชีมีประสบการณ์การทำงาน และต้องฝึกงานไม่น้อยกว่า 3 ปี หรือมีประสบการณ์ในการทำบัญชีมาไม่น้อยกว่า 5 ปี
5. การทดสอบ	<u>นักวิชาชีพสอบบัญชี</u> เฉพาะผู้ประกอบการวิชาชีพสอบบัญชีเท่านั้นที่ต้องผ่านการทดสอบเกี่ยวกับความรู้ในวิชาชีพ ซึ่งกำหนดให้ทดสอบ 5 รายวิชา และเกณฑ์ในการสอบผ่านไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 รวมทั้งระยะเวลาการเก็บสะสมคะแนนวิชาที่สอบผ่านในแต่ละวิชาเก็บได้ไม่เกิน 3 ปี ซึ่งตามพระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2505 และร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพได้กำหนดไว้ในลักษณะเดียวกัน	<u>นักวิชาชีพสอบบัญชี</u> นักวิชาชีพสอบบัญชีต้องผ่านการทดสอบจากสมาคมนักบัญชีประเทศมาเลเซีย (MIA) ตามตารางที่ 1 และตารางที่ 2 ที่ได้กำหนดขึ้นตามพระราชบัญญัตินักบัญชี ค.ศ. 1967	<u>นักวิชาชีพสอบบัญชี</u> สำหรับผู้ตรวจสอบบัญชีของรัฐ (State Audit) ต้องผ่านการทดสอบจาก คณะกรรมการสอบบัญชี สังกัดกระทรวงการคลัง
6. วิชาที่ทดสอบ	<u>นักวิชาชีพสอบบัญชี</u> นักวิชาชีพสอบบัญชีของประเทศไทยต้องผ่านการทดสอบความรู้ในวิชาดังต่อไปนี้ 1. สอบบัญชี 1 2. สอบบัญชี 2 3. กฎหมาย 4. การบัญชี 5. การใช้คอมพิวเตอร์ในงานบัญชีและสอบบัญชี	<u>นักวิชาชีพสอบบัญชี</u> นักวิชาชีพสอบบัญชีของประเทศมาเลเซียต้องผ่านการทดสอบความรู้ในวิชาดังต่อไปนี้ 1. วิชาการบัญชี 1 2. วิชาการบัญชี 2 3. วิชาสอบบัญชี 4. เศรษฐศาสตร์ การเงิน,สถิติธุรกิจ	<u>นักวิชาชีพสอบบัญชี</u> นักวิชาชีพสอบบัญชีของประเทศเวียดนามต้องผ่านการทดสอบในรายวิชาดังต่อไปนี้ 1. เศรษฐศาสตร์ 2. การเงินและการให้สินเชื่อ 3. การบัญชี 4. การสอบบัญชี 5. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ

			6. ภาษาอังกฤษ 7. การเงินและธุรกิจระหว่างประเทศ 8. การเงิน 9. นโยบายภาษี 10. สินเชื่อและธนาคาร 11. นโยบายแรงงาน
7. การศึกษาต่อเนื่อง	<u>นักวิชาชีพบัญชีทุกชั้น</u> นักวิชาชีพบัญชีทุกประเภทตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 และร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชีได้กำหนดไว้ตรงกันคือ ต้องได้รับการศึกษาอบรมสัมมนาอย่างต่อเนื่องทางวิชาชีพอย่างน้อย 30 ชั่วโมงต่อปี หรืออย่างน้อย 90 ชั่วโมงต่อ 3 ปี ซึ่งให้เริ่มครั้งแรกในวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2547 ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดอบรม สัมมนา ณ ขณะนี้ ผู้ศึกษากำลังศึกษาพบว่ายังไม่ได้กำหนดหน่วยงานที่ชัดเจนแต่อย่างใด	<u>นักวิชาชีพบัญชีทุกชั้น</u> นักวิชาชีพบัญชีต้องได้รับการศึกษาอบรม สัมมนาต่อเนื่องทางวิชาชีพอย่างน้อย 30 ชั่วโมงต่อปี หรืออย่างน้อย 90 ชั่วโมงต่อ 3 ปี จากโครงการ CPE (Continuing Professional Education) programs .	<u>นักวิชาชีพบัญชีทุกชั้น</u> การฝึกอบรมในประเทศไทยเวียดนามมหาวิทยาลัยฮานอย (HUFA) เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบฝึกอบรมให้กับนักวิชาชีพบัญชี รวมถึงเป็นสถานที่สำหรับฝึกปฏิบัติจริงของนักศึกษา
8. คุณสมบัติอื่น			มีนักเรียนจำนวน 20 คน ถูกเลือกจากโครงการ EUROTAPVAIT จากมหาวิทยาลัยฮานอยที่ได้เป็น CPA โดยอัตโนมัติหลังจากการฝึกอบรมเป็นเวลา 2 เดือน และฝึกงานที่ประเทศฝรั่งเศสเป็นเวลา 2 สัปดาห์

จากตารางที่ 4.1 พบว่า การศึกษาเปรียบเทียบในด้านอายุของนักวิชาชีพสอบบัญชีพบว่าในปัจจุบัน ประเทศไทยได้มีการกำหนดอายุของนักวิชาชีพสอบบัญชีเอาไว้อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2505 กล่าวคือต้องมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป จึงจะมีสิทธิ์เข้ารับการ

ทดสอบและขึ้นทะเบียนเพื่อฝึกหัดงาน ประเทศมาเลเซียไม่ได้กำหนดเงื่อนไขคุณสมบัติด้านอายุ สำหรับนักวิชาชีพสอบบัญชี เช่นเดียวกับประเทศเวียดนาม

ด้านสัญชาติของนักวิชาชีพบัญชีนั้น จากการศึกษาพบว่าประเทศไทยมีผู้ประกอบวิชาชีพการบัญชี ตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ไม่ได้กำหนดว่าจะต้องมีสัญชาติไทย แต่ระบุว่าต้องมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรไทย และต้องมีความรู้ภาษาไทยเพียงพอที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ทำบัญชีได้ และในขณะเดียวกันต้องได้รับใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าวด้วยจึงจะประกอบวิชาชีพสอบบัญชีได้ ประเทศมาเลเซีย กำหนดให้เฉพาะบุคคลที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพบัญชี ที่ได้รับใบประกาศนียบัตรจากการปฏิบัติทางการบัญชีที่ถูกต้องสมบูรณ์ โดยกระทรวงการคลัง ประเทศเวียดนามกำหนดให้ต้องมีสัญชาติเวียดนามเท่านั้น หรือถ้าเป็นชาวต่างชาติต้องทำงานในสำนักงานตรวจสอบบัญชีที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายของประเทศเวียดนาม และสำนักงานดังกล่าวต้องมีเงื่อนไขและคุณสมบัติเฉพาะที่กำหนดไว้เท่านั้น

ด้านสถาบันที่ให้การรับรองปริญญาตรีทางบัญชานั้น ทั้ง 3 ประเทศ ที่ทำการศึกษาเปรียบเทียบได้กำหนดให้นักวิชาชีพบัญชีทุกด้านที่เกี่ยวข้องจะต้องสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีจากสถาบันที่ได้รับการรับรองก่อนประกอบวิชาชีพบัญชี ซึ่งประเทศไทย ในปัจจุบันสถาบันที่ให้การรับรองคุณวุฒิทางการศึกษาของนักวิชาชีพการบัญชีได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ และ คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน(ก.พ.) และนักวิชาชีพสอบบัญชานั้น คณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี(ก.บช.)จะเป็นผู้รับรองคุณวุฒิให้แต่ในอนาคตนั้น ตามร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี สภาวิชาชีพบัญชี จะให้การรับรองปริญญาหรือประกาศนียบัตรเพื่อประโยชน์ในการรับสมัครสมาชิก ประเทศมาเลเซียปริญญาต้องได้รับการรับรองจากสมาคมนักบัญชีประเทศมาเลเซีย (MIA) และประเทศเวียดนามโดยสมาคมการบัญชีเวียดนาม (VIA) แนะนำต่อกระทรวงการคลัง

ด้านการฝึกหัดงานของนักวิชาชีพสอบบัญชี ประเทศไทยกำหนดให้ต้องมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานหรือการฝึกหัดงาน กำหนดไว้ไม่น้อยกว่า 3 ปี และมีจำนวนชั่วโมงการฝึกหัดงานไม่น้อยกว่า 3,000 ชั่วโมง ประเทศมาเลเซีย จะต้องมีฝึกหัดงานเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี แต่ไม่ได้กำหนดชั่วโมงในการฝึกหัดงานไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน แต่ถ้าหากฝึกงาน ในสถานประกอบการไม่ถึง 6 เดือนจะไม่นับรวมเป็นระยะเวลาที่ฝึกงาน ประเทศเวียดนาม กำหนดให้นักวิชาชีพสอบบัญชีมีประสบการณ์การทำงาน และต้องฝึกงานไม่น้อยกว่า 3 ปี หรือมีประสบการณ์ในการทำบัญชีมาไม่น้อยกว่า 5 ปีก็ได้ ทั้งนี้ ทั้ง 3 ประเทศที่ทำการศึกษา ผู้ศึกษาเห็นว่ามี ความสอดคล้องกับแนวทางทางตาม IEG.No.9 ของสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ(IFAC) ที่เสนอว่าผู้ประกอบวิชาชีพควรมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ปี โดยครอบคลุมถึงเรื่อง การ

ส่งเสริมความเข้าใจในการประกอบธุรกิจและการจัดองค์กร การนำความรู้ด้านบัญชีมาใช้ ประโยชน์กับการดำเนินการอื่นๆ ในธุรกิจ การให้บริการโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม การใช้จรรยาบรรณวิชาชีพในการทำงานอย่างเป็นรูปธรรม โอกาสในการพัฒนาหน้าที่และความรับผิดชอบให้มีความก้าวหน้า การฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ

ด้านการทดสอบ ประเทศไทยได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับวิชาที่ต้องได้รับการทดสอบในการขอรับใบอนุญาตผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี ซึ่งได้แก่ วิชา สอบบัญชี 1 สอบบัญชี 2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชี การบัญชีและการใช้คอมพิวเตอร์ในงานบัญชีและสอบบัญชี ส่วนนักวิชาชีพสอบบัญชีในประเทศมาเลเซีย ต้องได้รับการทดสอบใน วิชาดังต่อไปนี้ วิชาการบัญชี 1 วิชาการบัญชี 2 วิชาสอบบัญชี เศรษฐศาสตร์ การเงิน สถิติธุรกิจ ประเทศเวียดนามได้แก่ เศรษฐศาสตร์ การเงินและการให้สินเชื่อ การบัญชี การสอบบัญชี การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ภาษา อังกฤษ การเงินและธุรกิจระหว่างประเทศ การเงิน นโยบายภาษี สินเชื่อและธนาคาร นโยบายแรงงาน

ด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ในประเทศไทย กำหนดให้นักวิชาชีพบัญชีทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับการบริการทางวิชาชีพ ต้องได้รับการศึกษาอบรม สัมนาอย่างต่อเนื่องทางวิชาชีพอย่างน้อย 30 ชั่วโมงต่อปี หรืออย่างน้อย 90 ชั่วโมงต่อ 3 ปี ซึ่งจะมีการเริ่มครั้งแรกในวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2547 ในประเทศมาเลเซีย นักวิชาชีพบัญชี ต้องได้รับการศึกษา อบรม สัมนาต่อเนื่องทางวิชาชีพอย่างน้อย 30 ชั่วโมงต่อปี หรืออย่างน้อย 90 ชั่วโมงต่อ 3 ปี จาก โครงการ CPE (Continuing Professional Education) Programs การฝึกอบรมในประเทศเวียดนามนั้น มหาวิทยาลัยฮานอย (HUFA) เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบฝึกอบรมให้กับนักวิชาชีพบัญชี และนักวิชาชีพสอบบัญชี รวมถึงเป็นสถานที่สำหรับฝึกปฏิบัติจริงของนักศึกษา แต่ไม่ปรากฏรายละเอียดของเงื่อนไขด้านระยะเวลาในการฝึกอบรม ซึ่งประเทศไทยและประเทศมาเลเซียนั้นมีแนวทางที่สอดคล้องตามแนวทาง IEG No.2 ของสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ กำหนดแนวทางสำหรับการศึกษาอย่างต่อเนื่องทางวิชาชีพเพื่อนักวิชาชีพบัญชี มีความรู้ ความชำนาญในวิชาชีพ สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ผลกระทบต่อลูกค้า ผู้ช่วยและตนเอง เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่สังคมโดยส่วนรวม การศึกษาอย่างต่อเนื่องทางวิชาชีพควรเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน แต่ไม่จำเป็นต้องกำหนดหัวข้อ ในรายละเอียดไว้ ตัวอย่างของการศึกษาอย่างต่อเนื่องทางวิชาชีพ ได้แก่ หลักสูตรที่จัดโดยสถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานวิชาชีพ การศึกษาด้วยตนเอง การเข้าร่วมประชุมสัมมนา และการเป็นวิทยากร เป็นต้น ซึ่งสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ เสนอให้นักวิชาชีพบัญชีควรได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องทางวิชาชีพอย่างน้อย 30 ชั่วโมงต่อปี หรืออย่างน้อย 90 ชั่วโมงตลอด 3 ปี และ The Intergovernmental Working Group of Experts on International Standards of Accounting

and Reporting :ISAR เห็นด้วยกับข้อเสนอของสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (IFAC) ส่วนในประเทศไทยเวียดนามไม่ได้กำหนดคุณสมบัตินี้ไว้อย่างชัดเจน จากการศึกษาเปรียบเทียบด้านคุณสมบัติพบอีกว่าในด้านเกี่ยวกับคุณสมบัติอื่นของประเทศไทยเวียดนาม มีนักเรียนจำนวน 20 คนที่ถูกเลือกจากผู้เข้าร่วมโครงการ EUROTAPVAIT จากมหาวิทยาลัยฮานอย ที่ได้เป็น CPA โดยอัตโนมัติหลังจากการฝึกอบรมเป็นเวลา 2 เดือน และฝึกงานที่ประเทศฝรั่งเศสเป็นเวลา 2 สัปดาห์ ซึ่งเป็นกรณีพิเศษเนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยเวียดนามยังมีความต้องการมืออาชีพด้านบัญชี

4.2 จรรยาบรรณของนักวิชาชีพบัญชี

ในด้านจรรยาบรรณของนักวิชาชีพบัญชี ถือเป็นเรื่องสำคัญในการประกอบวิชาชีพในปัจจุบัน ซึ่งจรรยาบรรณของวิชาชีพนี้ เป็น ข้อกำหนดความประพฤติหรือวิธีปฏิบัติงานที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีทุกคนต้องยึดถือ เพื่อกำหนดไว้ซึ่งความเป็นมืออาชีพ และเสริมสร้างเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพให้เป็นที่ประจักษ์แก่ผู้รับบริการทางวิชาชีพที่จะเชื่อถือและไว้วางใจในผลงานของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ซึ่งทั้งประเทศไทย ประเทศมาเลเซียและประเทศเวียดนามนั้น มีรายละเอียดเกี่ยวกับจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพ ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 แสดงการเปรียบเทียบจรรยาบรรณของนักวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศไทย ประเทศมาเลเซียและประเทศเวียดนาม

	ประเทศไทย	ประเทศมาเลเซีย	ประเทศเวียดนาม
1. ความเป็นอิสระเที่ยงธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต	✓	✓	ไม่พบจากรายงานการศึกษา
2. มีความรู้ ความสามารถและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน	✓	✓	ไม่พบจากรายงานการศึกษา
3. มีความรับผิดชอบและรักษาความลับต่อผู้รับบริการ	✓	✓	ไม่พบจากรายงานการศึกษา
4. มีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วน บริษัทหรือบุคคลหรือนิติบุคคลที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีปฏิบัติหน้าที่	✓	✓	ไม่พบจากรายงานการศึกษา

จากตารางที่ 4.2 สรุปได้ว่า นักวิชาชีพบัญชีต้องมีคุณธรรมและจริยธรรม โดยรวมถึงความเที่ยงธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความเป็นอิสระ ความรับผิดชอบต่อสังคม การพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง และมรรยาทวิชาชีพ ทั้งนี้ สหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ(IFAC) กำหนดว่า

นักวิชาชีพบัญชี จะต้องทำงานให้ได้มาตรฐานสูงสุด และรักษาระดับดังกล่าวไว้เพื่อสนองความต้องการของสาธารณชน อันได้แก่ ความน่าเชื่อถือ ความเป็นมืออาชีพ คุณภาพการบริการ และความเชื่อมั่น ทั้งนี้หลักการพื้นฐานนักวิชาชีพบัญชีจะต้องคำนึงถึง เพื่อให้บรรลุความต้องการดังกล่าว คือ ความซื่อสัตย์สุจริตความเที่ยงธรรม ความรู้ ความสามารถและความระมัดระวังรอบคอบเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ พฤติกรรมต่อวิชาชีพ และมาตรฐานการปฏิบัติงาน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยและประเทศมาเลเซียมีจรรยาบรรณเหล่านี้ โดยจรรยาบรรณของนักวิชาชีพบัญชีของไทยในปัจจุบันนั้นมีเฉพาะนักวิชาชีพสอบบัญชีเท่านั้นที่ได้กำหนดไว้ อันประกอบไปด้วย 5 หมวดรวม 20 ข้อ แต่ในอนาคตผู้ประกอบการวิชาชีพทุกด้านภายใต้สภาวิชาชีพบัญชี ตามร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพที่กำลังจะถูกบังคับใช้ ได้กำหนดว่า จะต้องมีการมี 4 หมวด อันได้แก่ มีความเป็นอิสระเที่ยงธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต, มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน, มีความรับผิดชอบและรักษาความลับต่อลูกค้าหรือผู้รับบริการ และมีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วนบริษัทหรือบุคคลหรือนิติบุคคลที่ผู้ประกอบการวิชาชีพปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับประเทศมาเลเซีย ที่จรรยาบรรณได้ถูกกำหนดไว้ใน กฎหมาย Law on Professional Conduct and Ethics (Revised January 2002) ส่วนประเทศเวียดนามไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนในขณะนี้

4.3 การปฏิบัติงานของนักวิชาชีพบัญชี

ในด้านการปฏิบัติงานของนักวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย ประเทศมาเลเซียและประเทศเวียดนามนั้น ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบในด้านการเปิดเสรีของนักวิชาชีพบัญชี, ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นมาตรฐานการบัญชี และมาตรฐานการสอบบัญชี หรือมาตรฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปรากฏในตารางที่ 4.3 ดังนี้

ตารางที่ 4.3 แสดงการเปรียบเทียบด้านการปฏิบัติงานของนักวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศไทย ประเทศมาเลเซียและประเทศเวียดนาม

	ประเทศไทย	ประเทศมาเลเซีย	ประเทศเวียดนาม
1. ด้านการเปิดเสรีของนักวิชาชีพบัญชี	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้ต่างชาติเข้ามาประกอบวิชาชีพบัญชีในไทยได้ รวมทั้งมีการให้บริการข้ามพรมแดนจากต่างประเทศ 2. ให้ต่างชาติเข้ามาจัดตั้งหน่วยธุรกิจ เพื่อให้บริการด้านการบัญชี ภายใต้เงื่อนไขว่าจะต้อง จัดตั้งในรูปแบบบริษัท จำกัดที่จดทะเบียนในประเทศไทย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้ต่างชาติเข้าไปจัดตั้งหน่วยธุรกิจโดยจดทะเบียนบริษัทห้างหุ้นส่วน ร่วมกับนักบัญชีชาวมาเลเซียหรือธุรกิจด้านบริการด้านการบัญชีของมาเลเซียได้ และต่างชาติมีสัดส่วนการถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 30 เว้นแต่บุคคล 	ไม่มีข้อจำกัดด้านการเปิดเสรีของนักวิชาชีพบัญชี

	<p>สัดส่วนการถือหุ้นของชาวต่างชาติไม่เกินร้อยละ 49 ของทุนจดทะเบียนและจำนวนผู้ถือหุ้นที่เป็นคนต่างชาติจะต้องน้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ถือหุ้นทั้งหมด</p>	<p>ระดับผู้จัดการหรือผู้เชี่ยวชาญที่ไม่มีข้อจำกัดในการให้บริการข้ามพรมแดน และการที่คนมาเลเซียจะออกไปให้บริการในต่างประเทศก็สามารถทำได้</p> <p>2. บริการตรวจสอบบัญชีที่จะได้รับการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติต้องผ่านการรับรองความถูกต้องจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของมาเลเซีย</p> <p>3. ให้คนต่างชาติเข้าไปประกอบวิชาชีพบัญชีได้เฉพาะผู้ที่โอนย้ายไปทำงานในตำแหน่งผู้จัดการ นักบริหารหรือผู้เชี่ยวชาญ</p>	
2. ด้านการปฏิบัติงาน	<p><u>นักวิชาชีพบัญชีทุกด้าน</u></p> <p>ด้านการปฏิบัติงานของนักวิชาชีพการบัญชีนั้น ประเทศไทยกำหนดให้ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่ออกโดยสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย แต่ถ้าหากเรื่องนั้นๆ ยังไม่มีการประกาศใช้ ก็ให้อ้างอิงมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ และมาตรฐานการบัญชีของประเทศสหรัฐอเมริกาแทน ซึ่งมาตรฐานการบัญชีนี้นั้นในอดีตนั้นจะอยู่ภายใต้การดูแลของสภาวิชาชีพบัญชี ตามร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี ในขณะที่นักวิชาชีพสอบบัญชีต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชี</p>	<p><u>นักวิชาชีพบัญชีทุกด้าน</u></p> <p>กำหนดให้ต้องเป็น 'ผู้ที่มีประสบการณ์' ปฏิบัติตนตามขอบเขตและจรรยาบรรณอย่างเข้มงวดและต้องมีความชำนาญตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรอง ซึ่งมาตรฐานที่พบส่วนใหญ่ได้ปรับปรุงมาจากมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ มีเพียงมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอและการเปิดเผยเกี่ยวกับงบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามเท่านั้นที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ภายในประเทศมาเลเซียเป็นการเฉพาะ ซึ่งการออกมาตรฐานเพื่อบังคับใช้นั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ สมาคมนักบัญชีมาเลเซีย(MIA)</p>	<p><u>นักวิชาชีพบัญชีทุกด้าน</u></p> <p>การเข้าใจและการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี ยังมีอยู่ น้อย มาก เพราะการจัดทำบัญชีตามมาตรฐานการบัญชี เพิ่งจะได้รับการยอมรับ</p>

จากตารางที่ 4.3 เป็นตารางเปรียบเทียบด้านการปฏิบัติงานของนักวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศไทย ประเทศมาเลเซียและประเทศเวียดนาม โดยในด้านการเปิดเสรีเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนักวิชาชีพบัญชีประเทศไทย ตามร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชียอมให้ต่างชาติเข้ามาจัดตั้งหน่วยธุรกิจเพื่อให้บริการด้านการบัญชี ภายใต้เงื่อนไขว่าจะต้องจัดตั้งในรูปแบบของบริษัทจำกัด จดทะเบียน

ในประเทศไทย สัดส่วนการถือหุ้นของชาวต่างชาติไม่น้อยกว่า ร้อยละ 49 ของทุนจดทะเบียน และจำนวนผู้ถือหุ้นที่เป็นคนต่างชาติจะต้องน้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ถือหุ้นทั้งหมด และไม่มีข้อจำกัดในการที่คนไทยจะไปใช้บริการด้านการบัญชี ในต่างประเทศ ประเทศมาเลเซีย ให้ต่างชาติเข้าไปจัดตั้งหน่วยธุรกิจโดยจดทะเบียนบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนร่วมกับนักบัญชีชาวมาเลเซีย หรือธุรกิจด้านบริการด้านการบัญชีของมาเลเซียได้ และต่างชาติมีสัดส่วนการถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 30 เว้นแต่บุคคลระดับผู้จัดการหรือผู้เชี่ยวชาญที่ไม่มีข้อจำกัดในการให้บริการข้ามพรมแดน และการที่คนมาเลเซียจะออกไปใช้บริการในต่างประเทศก็สามารถทำได้ แต่บริการตรวจสอบบัญชีที่จะได้รับการปฏิบัติเกี่ยวกับคนชาติต้องผ่านการรับรองความถูกต้องจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของมาเลเซีย และให้คนต่างชาติเข้าไปประกอบวิชาชีพบัญชีได้เฉพาะผู้ที่โอนย้ายไปทำงานในตำแหน่งผู้จัดการ นักบริหารหรือผู้เชี่ยวชาญ ประเทศเวียดนามยังไม่พบว่ามีกรณีเปิดเสรีทางการปฏิบัติงานทางบัญชีแต่อย่างใด

ประเทศไทยกำหนดให้ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพที่ออกโดยสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยในปัจจุบัน และกำลังจะถูกโอนบทบาทและความรับผิดชอบในการออกมาตรฐานการบัญชีไปยังสภาวิชาชีพบัญชี ตามกฎหมายใหม่ในอนาคต ประเทศมาเลเซียกำหนดให้นักวิชาชีพบัญชีต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ ปฏิบัติตามขอบเขตและจรรยาบรรณอย่างเข้มงวดและต้องมีความชำนาญตามมาตรฐานที่รับรอง ซึ่งมาตรฐานที่พบส่วนใหญ่ได้ปรับปรุงมาจากมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ มีเพียงมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอและการเปิดเผยเกี่ยวกับงบการเงินตามหลักศาสนาอิสลามเท่านั้นที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ภายในประเทศมาเลเซียเป็นการเฉพาะตามรายละเอียดในภาคผนวก จ ส่วนในประเทศเวียดนามการเข้าใจและการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี ยังมีอยู่น้อยมาก เพราะการจัดทำบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีเพิ่งจะได้รับการยอมรับ

4.4 การควบคุม กำกับดูแลนักวิชาชีพบัญชี

การควบคุมและกำกับดูแลนักวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย ประเทศมาเลเซียและประเทศเวียดนามมีหน่วยงานควบคุม กำกับดูแลนักวิชาชีพบัญชีที่แตกต่างกัน ดังได้สรุปเปรียบเทียบในเรื่องขององค์การควบคุมนักวิชาชีพบัญชี และการเข้าเป็นสมาชิกสถาบันวิชาชีพ ในตารางที่

4.4 ดังนี้

ตารางที่ 4.4 แสดงการเปรียบเทียบด้านการควบคุม กำกับดูแลนักวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศไทย ประเทศมาเลเซียและประเทศเวียดนาม

	ประเทศไทย	ประเทศมาเลเซีย	ประเทศเวียดนาม
1. องค์กรควบคุม นักวิชาชีพบัญชี	<p><u>นักวิชาชีพสอบบัญชี</u></p> <p>ปัจจุบันมีเพียงองค์กรเดียวที่ควบคุมกำกับดูแลนักวิชาชีพสอบบัญชี คือ คณะกรรมการการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี (ก.บช.) ภายใต้กระทรวงพาณิชย์ แต่ในอนาคตอันใกล้หากร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชีถูกบังคับใช้สภาวิชาชีพซึ่งถูกตั้งขึ้นตามร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพการบัญชี จะเป็นองค์กรเดียวที่คอยควบคุมนักวิชาชีพบัญชีทุกด้าน</p>	<p><u>นักวิชาชีพบัญชีทุกด้าน</u></p> <p>สมาคมนักบัญชี ประเทศ มาเลเซีย (MIA)</p>	<p><u>นักวิชาชีพสอบบัญชี</u></p> <p>ยังไม่มีองค์กรใดที่คอยรับผิดชอบนักวิชาชีพสอบบัญชีมีเพียงแต่ผู้ตรวจสอบบัญชีของรัฐ (State Audit) ซึ่งต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ คณะกรรมการสอบบัญชีแห่งเวียดนาม (The State Audit of Vietnam)</p>
2. การขึ้นทะเบียน และการเป็นสมาชิก	<p><u>นักวิชาชีพบัญชีทุกด้าน</u></p> <p>ปัจจุบันยังไม่ได้บังคับให้เป็นสมาชิกหรือขึ้นทะเบียนกับสถาบันวิชาชีพ ยกเว้น ผู้ทำบัญชี ตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ที่ให้สมัครใจขึ้นทะเบียนเฉพาะผู้ที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด มาแจ้งการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ทำบัญชีต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า หากเป็นหัวหน้าส่วนที่ต้องรับผิดชอบในการจัดทำและนำเสนองบการเงิน แต่ในอนาคตนักวิชาชีพบัญชี ตามร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีทุกด้านต้องเป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชีหรือขึ้นทะเบียนกับสภาวิชาชีพบัญชี จึงจะสามารถให้บริการด้านการบัญชี ด้านการสอบบัญชี และด้านอื่นที่เกี่ยวข้องได้</p>	<p><u>นักวิชาชีพบัญชีทุกด้าน</u></p> <p>นักวิชาชีพบัญชีและนักวิชาชีพสอบบัญชีของประเทศมาเลเซีย ต้องเป็นสมาชิกและขึ้นทะเบียนกับสมาคมนักบัญชีประเทศมาเลเซีย (MIA) ก่อน จึงจะสามารถประกอบวิชาชีพบัญชีได้</p>	<p><u>นักวิชาชีพบัญชีทุกด้าน</u></p> <p>ไม่มี การ บังคับให้ขึ้นทะเบียนเพื่อจะประกอบวิชาชีพบัญชีในปัจจุบัน</p>

จากตารางที่ 4.4 เป็นตารางที่เปรียบเทียบด้านการควบคุม กำกับดูแลนักวิชาชีพบัญชี ระหว่างประเทศไทย ประเทศมาเลเซียและประเทศเวียดนาม ถึงแม้ว่าในบางประเทศจะมีองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีอยู่หลายองค์กรทั้งที่เป็นองค์กรภายในประเทศหรือองค์กรระหว่างประเทศ แต่องค์กรเหล่านั้นก็มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป แต่สำหรับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับนักวิชาชีพบัญชีนั้น ในประเทศไทยปัจจุบันสถาบันหรือองค์กรที่มีบทบาทสำคัญได้แก่ สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย ซึ่งรับผิดชอบในการเสนอร่างมาตรฐานวิชาชีพเพื่อใช้ในการพิจารณาพิจารณา และได้รับการรับรองจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ และคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี(ก.บช.) ที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลนักวิชาชีพสอบบัญชี แต่ในอนาคตถ้าหากร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชีถูกบังคับใช้แล้ว สภาวิชาชีพบัญชีจะมีบทบาทอย่างมาก เพราะสภาวิชาชีพบัญชีนี้จะเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลนักวิชาชีพบัญชีโดยเฉพาะในเรื่อง การขึ้นทะเบียน ออกใบอนุญาต พักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต ซึ่งก่อนหน้านี้ คณะกรรมการควบคุมผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชี (ก.บช.) รับผิดชอบอยู่ แต่ก็ควบคุมกำกับดูแลเฉพาะนักวิชาชีพสอบบัญชีเท่านั้น แต่สภาวิชาชีพบัญชีจะกำกับดูแลนักวิชาชีพบัญชีในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับบัญชีทั้งหมด ซึ่งได้แก่ การทำบัญชี การสอบบัญชี การบัญชีบริหาร การวางระบบบัญชี การบัญชีภาษีอากร (แต่ไม่รวมถึงผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชีภาษีอากร) การศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชีและการบัญชีด้านอื่นตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง รวมทั้งพระราชกฤษฎีกาที่จะมีการออกต่อไป กรณีที่การประกอบวิชาชีพด้านนั้นมีผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของประชาชน ในประเทศมาเลเซีย องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุม กำกับดูแลนักวิชาชีพบัญชีที่โดดเด่นที่สุดได้แก่ สมาคมนักบัญชีมาเลเซีย (MIA) ส่วนประเทศเวียดนามยังไม่มีองค์กรอิสระที่คอยดูแลผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี แต่มีหน่วยงานของรัฐที่คอยกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดในด้านที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของรัฐ คือผู้ตรวจสอบบัญชีของรัฐ (State Audit) อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการสอบบัญชีแห่งเวียดนาม

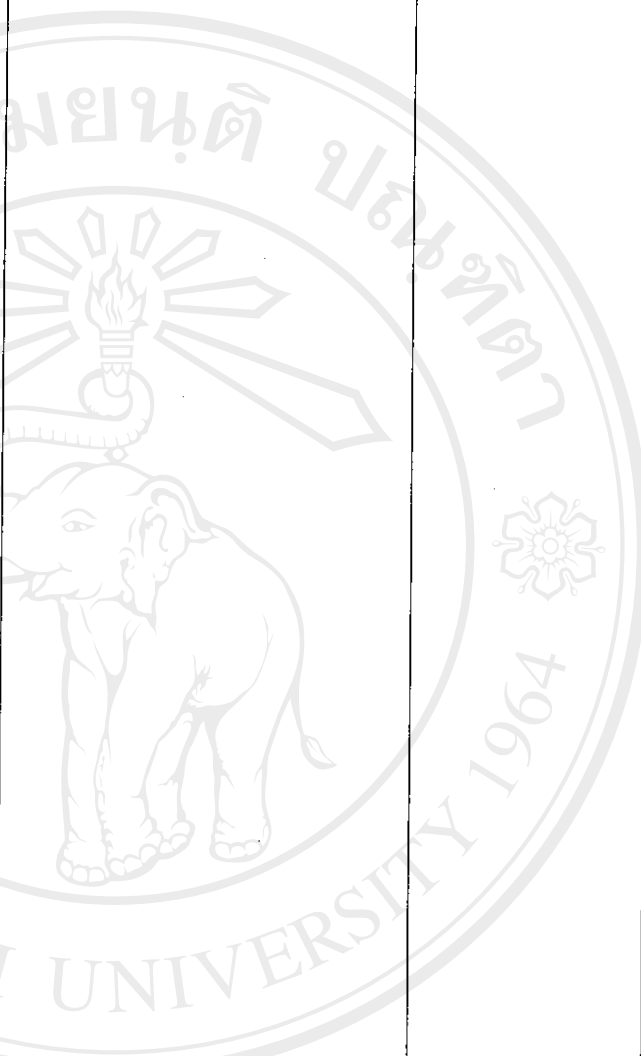
ด้านการขึ้นทะเบียนหรือเป็นสมาชิกขององค์กรวิชาชีพทางบัญชี ในปัจจุบันยังไม่ได้มีการบังคับแต่อย่างใด แต่ในอนาคตหากร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพถูกบังคับใช้ ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีทุกด้านต้องเป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชีหรือขึ้นทะเบียนกับสภาวิชาชีพบัญชี จึงจะสามารถให้บริการด้านการบัญชี ด้านการสอบบัญชีและด้านอื่นที่เกี่ยวข้องได้ ในขณะที่ปัจจุบันประเทศมาเลเซีย ได้บังคับให้นักวิชาชีพบัญชีและนักวิชาชีพสอบบัญชีของประเทศมาเลเซีย ต้องเป็นสมาชิกและขึ้นทะเบียนกับสมาคมนักบัญชีมาเลเซีย(MIA) ก่อน จึงจะสามารถประกอบวิชาชีพได้ ประเทศเวียดนาม จากการศึกษายังไม่มีการบังคับให้ขึ้นทะเบียนเพื่อจะประกอบวิชาชีพกับสถาบันวิชาชีพในปัจจุบัน

4.5 บทลงโทษของนักวิชาชีพบัญชี

ในด้านของบทลงโทษของนักวิชาชีพบัญชี ได้ทำการเปรียบเทียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับบทลงโทษระหว่างประเทศไทย ประเทศมาเลเซีย และประเทศเวียดนาม โดยประเทศไทยได้เปรียบเทียบจาก พระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2505 พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 และร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี ประเทศมาเลเซียเปรียบเทียบจากพระราชบัญญัตินักบัญชี ค.ศ. 1967 ส่วนประเทศเวียดนามไม่พบกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงในด้านที่เกี่ยวข้องกับบทลงโทษของนักวิชาชีพบัญชี ตามรายงานการศึกษาของธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย รายละเอียดในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 แสดงการเปรียบเทียบด้านบทลงโทษของนักวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศไทย ประเทศมาเลเซียและประเทศเวียดนาม

ประเทศไทย	ประเทศมาเลเซีย	ประเทศเวียดนาม
<p>นักวิชาชีพสอบบัญชี</p> <p>ปัจจุบันตามพระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2505 มีข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับบทลงโทษของนักวิชาชีพสอบบัญชีดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> มาตรา 13 ได้สงวนสิทธิในการลงลายมือชื่อรับรองการสอบบัญชีให้แก่ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตหรือเป็นการกระทำในทางราชการเท่านั้น ผู้ใดฝ่าฝืน ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน หนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 21 มาตรา 14 กำหนดว่าเอกสารใด ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้มีผู้สอบบัญชีรับรอง ต้องมีผู้สอบบัญชีรับรองในเอกสารนั้น มิฉะนั้นเป็นอันไม่มีผลตามบทบัญญัติตามกฎหมายนั้น มาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2505 กำหนดว่าผู้ใดมิได้เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต โฆษณาด้วยวิธีใดๆ แสดงว่าเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกินห้าพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ 	<p>นักวิชาชีพสอบบัญชี</p> <ol style="list-style-type: none"> ถ้าสอบบัญชีโดยขาดความเป็นอิสระ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,500 ริงกิตมาเลเซีย ผู้สอบบัญชีต้องปฏิบัติตามการตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี หากไม่เช่นนั้นโทษปรับไม่เกิน 2,500 ริงกิตมาเลเซีย 	<p>นักวิชาชีพบัญชีทุก</p> <p>ด้าน</p> <p>ไม่พบบทลงโทษของนักวิชาชีพบัญชีตามรายงานการศึกษาการบัญชีและการสอบบัญชีในประเทศเวียดนามตามรายงานการศึกษามาโดยธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย</p>

<p>นักวิชาชีพบัญชีทุกด้าน</p> <p>และในอนาคต ตามร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี ได้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับบทลงโทษสำหรับนักวิชาชีพบัญชีดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบวิชาชีพบัญชีเว้นแต่เป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชี หรือขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชี หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน สองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ 2. นักวิชาชีพบัญชีผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชีผู้ใด ถูกลงโทษประพฤตินิติ จรรยาบรรณ หรือทำการประกอบวิชาชีพระหว่างนั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ 3. คณะกรรมการจรรยาบรรณและอนุกรรมการมีอำนาจเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือคำชี้แจงเป็นหนังสือหรือส่งบัญชี ทะเบียน เอกสารหรือหลักฐานใด เพื่อตรวจสอบหรือประกอบการพิจารณาเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนก็ได้ หากไม่ปฏิบัติตามต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ 4. ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตผู้ใดที่ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาต แต่ทำการตรวจสอบบัญชีในระหว่างนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ 		
--	---	--

จากตารางที่ 4.5 จะเห็นได้ว่าตามร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี ที่จะถูกใช้บังคับใช้ใน อนาคต พบว่าในด้านบทลงโทษของนักวิชาชีพบัญชีของประเทศไทย แยกผู้กระทำผิดเป็น 3 ส่วน คือ ผู้ใดที่กระทำผิดกฎหมาย ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี และนิติบุคคล โดยได้คัดเอาเฉพาะบทกำหนด โทษที่เกี่ยวข้องกับนักวิชาชีพบัญชี ดังนี้ ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบวิชาชีพบัญชีเว้นแต่เป็นสมาชิก สภาวิชาชีพบัญชี หรือขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชี หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน สองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นักวิชาชีพบัญชีผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนไว้กับ สภาวิชาชีพบัญชี ผู้ใดถูกลงโทษประพฤตินิติผิดจรรยาบรรณ หรือทำการประกอบวิชาชีพระหว่างนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ คณะกรรมการ จรรยาบรรณและอนุกรรมการมีอำนาจเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือ คำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชี ทะเบียน เอกสารหรือหลักฐานใด เพื่อตรวจสอบหรือประกอบ การพิจารณา เพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนก็ได้ หากไม่ปฏิบัติตามต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน หนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตผู้ใดที่ถูกสั่งพักใช้ ใบอนุญาต แต่ทำการตรวจสอบบัญชีในระหว่างนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่ เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ในปัจจุบันตามพระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2505 ได้มี บทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้องกับนักวิชาชีพสอบบัญชี คือ มาตรา 13 ได้สงวนสิทธิในการลงลาย มือชื่อรับรองการสอบบัญชีให้แก่ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตหรือเป็นการกระทำในทางราชการเท่านั้น ผู้ใดฝ่าฝืน ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน หนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 21, มาตรา 14 กำหนดว่าเอกสารใด ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้มีผู้สอบบัญชีรับรอง ต้องมี ผู้สอบบัญชีรับรองในเอกสารนั้น มิฉะนั้นเป็นอันไม่มีผลตามบทบัญญัติตามกฎหมายนั้น, มาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2505 กำหนดว่าผู้ใดมิได้เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตโฆษณา ด้วยวิธีใดๆ แสดงว่าเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน ปรับไม่เกิน ห้าพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ในประเทศมาเลเซีย ได้ศึกษาพบบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้องกับนัก วิชาชีพบัญชี ดังนี้ ถ้าสอบบัญชีโดยขาดความเป็นอิสระ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,500 ริงกิต มาเลเซีย ผู้สอบบัญชีต้องปฏิบัติตามการตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี หากไม่เช่นนั้นมิโทษ ปรับไม่เกิน 2,500 ริงกิตมาเลเซีย ประเทศเวียดนามไม่พบข้อกำหนดอันเกี่ยวข้องกับบทลงโทษ ของนักวิชาชีพบัญชีจากรายงานการศึกษาของธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (ADB)